

Про складність та широту інновацій у публічній адміністрації свідчить таблиця, підготовлена на основі праць польських вчених (Л. Квєцинський, Є. Крок, М. Лаковська, С. Лобейко, Б. Миколайчук).

Існує значна кількість типологій інновацій у публічному секторі. Так, болгарський вчений М. Ніколова виділяє наступні типи:

1. Нова або покращена послуга (напр., пенсія вдома).

2. Інновація процесу (наприклад, змін у виробництві послуги або продукту).

3. Адміністративні інновації (наприклад, використання нових інструментів політики, який може бути результатом зміни політики).

4. Інновація системи (нова система або фундаментальна зміна існуючої системи, наприклад, шляхом створення нової організації або нової моделі співпраці).

5. Концептуальні інновації (зміна поглядів учасників).

6. Радикальні зміни раціональності (тобто зміни способу мислення працівників [4, с.2 – 3]).

Першими двома типами інновацій можна вважати інновації продукту, третій тип – має включати організаційні інновації. Дослідниками основна увага звертається на технічні інновації, зокрема, впровадження е-урядування. Наприклад, К. Кашмащук пов'язує інновації в адміністрації в першу чергу з технологічними інноваціями та розвитком е-урядування [5].

На нашу думку, кожен тип інновацій пов'язаний з людськими ресурсами. Отже, інноваціям в управлінні людськими ресурсами має надаватися особливе значення, що поки-що недооцінюється як вченими, так і практиками.

Сучасний погляд на інноваційну публічну адміністрацію передбачає поступове формування її нових якостей, що вже осмислюється й українськими вченими. Наприклад, О. Орлов розглядає державне управління як процес розробки, фіксації і впровадження соціальних інновацій [6].

Крім того, важливий загальний стан інновацій у суспільстві, який ґрунтується на досягненні певного рівня розвитку. Скажімо, е-урядування не може успішно розвиватися без забезпечення широкого доступу до інтернету, технічного забезпечення та певного рівня підготовки не лише публічних службовців, а й всього населення.

Значною є роль науки у розробці та впровадженні інновацій, на чому наполягають, наприклад, вчені Інституту публічної адміністрації (Болгарія) – автори дослідження європейської практики якісного управління і адміністративної діяльності, проведеного у 2005 р. в ЄС [7, с. 90 – 92].

Отже, необхідне формування національної інноваційної системи (НІС), яка інтегрована у наднаціональні структури, спирається на нові технологічні напрацювання та підготовлені належним чином людські ресурси.

Список використаних джерел

1. Лахижа М. І. Ресурси та сучасні технології публічної адміністрації // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – Випуск 2. – 2010. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2010_2/p2_16.html.

2. Работим за хората. Стратегия на развитие на държавната администрация (2014 – 2020 г.). – Режим доступу: <https://www.eufunds.bg/sites/default/files/2018-11/1434121594.pdf>.

3. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Diugookresowa Strategia Rozwoju Kraju Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa, 2013. – 145 s.

4. Ніколова М. Иновации в публичния сектор. – Режим доступу: http://ebox.nbu.bg/pa2010/6_MNikolova.pdf.

5. Kaczmazyk K. Innowacje w administracji publicznej – przyszłość czy utopia?. – Access mode: <https://ikmj.com/innowacje-w-administracji-publicznej-przyszlosc-czy-utopia/>.

6. Орлов О. В. Державне управління к процес розробки, фіксації і впровадження соціальних інновацій / О. В. Орлов // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 2 (37). – С. 42 – 50.

7. Европейски практики в доброто управление и административната дейност. Изследвания ИПА 2015. – София. – 2015. – 94 с.

Тетяна ЛІСМАН

аспірантка кафедри регіонального розвитку і місцевого самоврядування ХарРІДУ НАДУ

ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У СИСТЕМУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

2014 рік для України став роком прийняття важливих рішень, які стосувались не тільки зміни зовнішніх орієнтирів щодо позиції у міжнародному геополітичному просторі, а й у подальшій трансформації країни в напрямку реформування владної структури та створення ефективної системи публічного управління. Підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС дало можливість прискорити процеси не тільки інтеграції в європейський простір, а і системних соціально-економічних перетворень в Україні.

Європейський Союз – це унікальне поєднання 28 країн, різних за площею, кількістю та етнічним складом населення, релігією та мовою, адміністративно-територіальним устроєм, державним устроєм та формою державного правління, показниками соціально-економічного розвитку. Усі ці країни об'єдналися для досягнення єдиної мети – сприяти миру, його цінностям і добробуту своїх народів на засадах поваги до

незалежності національного суверенітету кожної держави, яка входить до його складу. Унікальність такого об'єднання полягає у тому, що держави-члени делегують суверенне право на вирішення певних справ незалежним інституціям, які представляють інтереси Союзу в цілому, його країн та його громадян. Досліджуючи етапи розвитку співтовариства можна відслідкувати, що з моменту створення і до сьогодні головні цілі, завдання та функції ЄС, організаційна структура та процедура прийняття рішень, права і обов'язки всіх європейських органів управління, а також напрямки діяльності організації поступово змінюються. У 2007 році політика розширення ЄС призвела до появи нових викликів, пов'язаних з питаннями взаємодії Європейського Союзу і держав-членів та недовірою значної кількості громадян ЄС до його інституцій та змусила реформувати систему управління і встановити нові орієнтири для подальших перетворень. «Люди втрачають віру у те, що складна й малозрозуміла система може вжити саме тих заходів, які вони потребують. ЄС розглядають як організацію, що безпосередньо немає впливу на життя пересічної людини, але таку, що має занадто великі повноваження» [1, с. 3].

Перед європейською спільнотою постала гостра необхідність вирішити назрілі проблеми наближення інституцій ЄС до громадян, забезпечивши відкритість, участь, підзвітність, ефективність та узгодженість роботи ЄС в умовах багатополярного світу. Орієнтирами для розвитку управління в ЄС стало застосування концепції належного врядування, в основі якої лежить єдина для всіх держав-членів ЄС система цінностей, політик та інституцій Європейського адміністративного простору, завдяки яким ефективно управління суспільством здійснюється шляхом взаємодії держави, громадянського суспільства та бізнесу та можуть бути застосовані на усіх рівнях влади – наднаціональному, національному, регіональному і місцевому.

Характерними рисами належного врядування, які визначені програмою розвитку ООН є: 1. Участь. Усі громадяни мають право голосу. Участь може бути як безпосередньою, так і опосередкованою. 2. Верховенство права. Правова система повинна бути справедливою і діяти однаково для всіх, особливо стосовно прав людини. 3. Прозорість. Свобода інформації, її повнота і доступність для всіх, хто в ній зацікавлений. 4. Відповідальність. Інституції та процеси служать усім членам суспільства. 5. Орієнтація на консенсус. Дотримання балансу інтересів для досягнення консенсусу з локальних і загальних питань та процедур. 6. Справедливість. Добробут суспільства залежить від врахування інтересів кожного члена суспільства у ньому. 7. Ефективність та результативність. Максимально ефективно використання ресурсів для задоволення потреб громадян. 8. Підзвітність. Уряд, приватний бізнес та структури громадянського суспільства підзвітні громадськості та інституційним носіям прав. 9. Стратегічне бачення. Лідери та

громадськість мають довгострокову перспективу щодо Good Governance і людського розвитку і чітко уявляють собі ці заходи, які необхідні для їх реалізації [3].

Як бачимо, у європейських країнах «належне врядування» сприймається як суспільна цінність, якої всі країни-члени бажають досягти задля забезпечення добробуту своїх громадян. У широкому розумінні цей термін означає прозоре, демократичне, відповідальне, ефективне та підзвітне врядування на місцевому та регіональному рівнях. Це інноваційний інструмент щодо розвитку місцевої та регіональної демократії, що включає 12 принципів good governance, затверджених Європейською Стратегією щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні, на яких вибудовуються засади врядування на різних адміністративно-територіальних рівнях у європейських країнах.

Для того щоб набути статусу повноправного члена ЄС, необхідною умовою є обов'язкове виконання вимог за трьома групами критеріїв, серед яких: політичні – досягнення країною-кандидатом стабільності установ, які гарантують демократію, верховенство закону, а також дотримання прав людини та захист прав меншин; економічні – наявність розвинутої ринкової економіки і спроможність витримати тиск конкуренції та ринкових сил у межах Євросоюзу; членські – готовність узяти на себе зобов'язання, що випливають із членства в ЄС, зокрема визнання завдань політичного, економічного та валютного об'єднання. Таким чином відбувається трансформація правової, економічної, соціальної та політичної систем тих країн, котрі вступають у процеси євроінтеграції.

Для реалізації своїх євроінтеграційних прагнень Україні слід підвищити ефективність публічного управління, щоб бути адміністративно здатною втілювати європейську політику. Таким чином, процеси реформування державної влади в напрямку децентралізації, зміцнення організаційної, правової та фінансово-економічної самостійності місцевого самоврядування, формування самодостатніх, дієздатних територіальних громад були зумовлені не тільки внутрішніми, а і зовнішніми факторами. Впровадження адміністративної реформи має бути реалізовано саме на рівні громади, як базової ланки місцевого самоврядування в Україні.

Згідно з планом заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС одними з першочергових завдань були визначені заходи, які стосуються впровадження реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади, реформи державного управління, реформування системи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Між Урядом України та Європейською Комісією було підписано Угоду про фінансування програми «Підтримка комплексного реформування державного управління в Україні», в рамках якої за фінансової та експертної підтримки ЄС продовжується впровадження реформи державного управління. Відповідно до

європейських стандартів належного адміністрування з питань трансформації системи органів державного була розроблена Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року, яка ґрунтується на спільних цінностях, а саме: дотриманні демократичних принципів, верховенстві права, належному врядуванні. У статті 3 Угоди про асоціацію належне врядування визначається як один з основних принципів для посилення відносин між сторонами [2].

Отже, побудова децентралізованої моделі управління в Україні, яка ґрунтується на спільних для усіх європейських цінностях беззаперечно сприятиме подальшому розвитку місцевої та регіональної демократії та здійсненню інтеграції України до європейських структур.

Список використаних джерел

1. Європейське врядування. Біла книга. – Режим доступу : https://gravo.org.ua/files/konstatyuc/WHITE_BOOK_UKR_REV.pdf (дата звернення 30.04.2019).

2. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року : Розпорядження Кабінету Міністрів в Україні від 24 червня 2016 р. № 474-р. Дата оновлення : 28.12.2018. – Режим доступу : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/474-2016-%D1%80#n9> (дата звернення 30.04.2019).

3. United Nations Development Programme, Governance for sustainable human development, UNDP policy document, New York, 1997. – Access mode : http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/258/hdr_1997_en_complete_nostats.pdf (дата звернення 30.04.2019).

Наталка МОХОРТ

*магістр державного управління,
аспірант кафедри менеджменту
та управління проектами
ДРІДУ НАДУ*

СМАРТ-СКЛАДНИК В ОЦІНЮВАННІ СТРАТЕГІЇ ТА ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ЄС

На усіх етапах становлення і розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) надзвичайно важливим коректно визначення інструментарію оцінювання динаміки їх розвитку. Застосування такого інструментарію має на меті оцінювання «довжини» й «напрямку» результуючого «вектору» розвитку кожної ОТГ, сприяння формуванню порівняльних рейтингів громад, задля створення конкурентного середовища як стимулу їх прискореного розвитку [2].

У роботі [1] нами було обґрунтовано, що стратегічний підхід, уособлений в розробленій стратегії розвитку громади, є глобальним

(вищого порядку) інструментом управління розвитком громад, зміст стратегії поглинає всі змістовні аспекти розвитку громади, а результат стратегії відображає всі ключові аспекти розвитку громади. Саме тому, система індикаторів, побудована для оцінювання динаміки розвитку громади, природним чином відображає й успішність реалізації стратегії її розвитку. Таким чином, можна ставити питання про створення системи індикаторів оцінювання динаміки розвитку громад, яка буде універсальною стосовно оцінювання успішності реалізації стратегії розвитку громади.

Для побудови системи оцінювання динаміки розвитку громад на критеріях комплексності й системності потрібна органічна інтеграція трьох змістовних блоків моделі оцінювання успішності ОТГ:

– блок проєкцій та індикаторів у їх взаємозв'язку, що адекватно описують цілі розвитку, та методологічний базис їх обґрунтування;

– блок системи бенчмаркінгу території та методологічний базис його побудови для умов порівняння територіальних громад;

– моніторинг і громадський моніторинг динаміки розвитку громад та методологічний базис його побудови у контексті зв'язку із системою збалансованих показників [1]. Тим самим забезпечується побудова системи індикаторів.

На нашу думку, корисним для методологічного обґрунтування полііндикаторної і багаторівневої моделі оцінювання стратегії та динаміки розвитку громади уявляється використання концептуальних підходів, що забезпечують орієнтацію на людину й відповідність сучасним європейським підходам, зокрема концепціям «смарт-спеціалізації» (smart specialisation) та «смарт-міста/громади» (smart city/community) [5 – 7], які повною мірою відповідають «Стратегії для розумного, стійкого та інклюзивного розвитку – ЄС 2020» [3].

Відповідно до змісту й вимог цих концепцій громада може бути визначена як «смарт»/«розумна», якщо інвестиції в людський і соціальний капітал, а також традиційна і сучасна комунікаційна інфраструктура постійно підживлюють стійкий економічний розвиток і високу якість життя, поєднуючись із розумним використанням природних ресурсів. Так, за визнанням у ЄС підходом, «смарт-міста/громади» можуть бути визначені за шістьма основними характеристиками: розумна економіка, розумна мобільність; розумне довкілля; розумні люди, хороше життя, розумне врядування [6]. Із переліку наведених у підсумку характеристик видно, що значна роль відводиться людському капіталу й іншим людиноорієнтованим чинникам: освіті, соціальному капіталу, екологічним інтересам як ключовим напрямом зростання міст.

Під час розроблення та практичної імплементації моделі оцінювання стратегії та динаміки розвитку громади необхідно також скористатися рекомендаціями ЄС щодо оцінювання смарт-спеціалізації (Smart Specialisation Evaluation) [4]: